

Але Залман-Шімон Дворкін цю церкву не згадав і не накреслив, бо не бачив.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-530-6-52>

Бойчун М. Д.

ORCID: 0000-0002-3840-5367

здобувачка Ph.D.

*Інститут Старого Заповіту Халле-Віттенберзького університету
імені Мартіна Лютера
м. Халле, Німеччина*

ЗЕСВ БЕН-ХАЇМ: ІНТЕРВ'Ю-АВТОБІОГРАФІЯ “ВІД МОСТИСЬК ДО ЄРУСАЛИМУ” ТА САМАРИТАНСЬКІ СТУДІЇ

Ключові слова: Зесв Бен-Хаїм, Мостиська, Академія івриту в Єрусалимі, самаритянський іврит та арамейська.

Зесв Бен-Хаїм (івр. זְסֵב בֶּן-חַיִּים בִּלְבִּי, уродж. Вольф Гольдманн, 28 грудня 1907 р., м. Мостиська – 6 серпня 2013 р., м. Єрусалим) – мовознавець, професор івриту в Єврейському університеті (1955), автор-редактор “Історичного словника івриту” (1956), член Ізраїльської академії наук (1966), президент Академії івриту в Єрусалимі (1973).

Надзвичайно цінним джерелом не лише з погляду біографії вченого, а й щодо культурного, релігійного, освітнього й соціального життя

єврейства Галичини на зламі століть є інтерв'ю Бен-Хаїма під назвою “Від Мостиськ до Єрусалиму”, де він зазначає, що “розширив свою промову, описавши духовну атмосферу в місті та родині, у якій виріс і з якої розпочав академічний шлях, бо відчуваю і знаю, що зерно мого зростання було посіяне в моєму серці саме тоді” [1, с. 21]. Цей автобіографічний текст очевидця з проникливою рефлексією науковця – розповідь про зростання в галицькому містечку Мостиськах, де “кожна єврейська дитина, яка розмовляла їдишем, звикла чути ці три мови: польська, українська, німецька”, де “є бібліотека, яку невідомо хто і коли заснував, де більшість книг у галузі єврейської мудрості івритом та німецькою мовами” та де «з погляду духу мав вплив рух “Галицьке просвітництво” та все ще чітко було помітно духовну напругу його молоді – у боротьбі за обличчя традиційної освіти» [1, с. 20].

Серед численних публікацій Бен-Хаїма, присвячених дослідженню івritу, найбільш фундаментальним та послідовним є його внесок у сферу самаритянських студій. Результатом багаторічного дослідницького проєкту стало видання п'ятитомної праці, де перші два томи містять оригінальну літературу із самаритянської філології [2]. У першій частині третього тому запропоновано добірку сучасних самаритянських читань П'ятикнижжя для ілюстрації особливої усної самаритянської єврейської традиції [3], а в другій – автор представляє і витлумачує сучасну самаритянську вимову арамейської мови, яка використовується в літургії, на базі самаритянських молитов та літургійної поезії [4]. Четвертий том являє собою повну фонетичну картину самаритянського читання П'ятикнижжя та список граматичних форм [5], а п'ятий – завершує серію повним граматичним описом самаритянського івritу з урахуванням лінгвістичних традицій, характерних кінцю періоду Другого Храму [6]. Ще однією монументальною працею Бен-Хаїма є критичне видання збірки самаритянських мідрашів *Tibbat Mârqa*, що ґрунтується на рукописі XVI ст. [7].

Література:

1. Ben-Hayyim Ze'ev. From Mostyska to Jerusalem / [in Hebrew] מן מושציסקה עד ירושלים // Igeret Magazine, The Israel Academy of Science and Humanities. Jerusalem, November 2003. No. 25. P. 20–25. Available at: <https://www.academy.ac.il/SystemFiles/21206.pdf> [accessed: May 29, 2025]
2. Ben-Hayyim Ze'ev. The Literary and Oral Tradition of Hebrew and Aramaic amongst the Samaritans, Vols. I and II: The Grammatical, Masoretical, and Lexicographical Writings of the Samaritans, critically edited with Hebrew translation, commentary, and introduction / [in Hebrew] עברית וארמית נוסח שומרון: על פי תעודות שבכתב ועדות שבעל פה. מבוא,

כתבי הדקדוק, ענייני המסורה, המילון, מפתחות
Jerusalem: The Bialik Institute
and the Academy of the Hebrew language, 1957. 666 p.

3. Ben-Hayyim Ze'ev. The Literary and Oral Tradition of Hebrew and Aramaic amongst the Samaritans, Vol. III/1: Recitation of the Law / [in Hebrew] הקריאה בתור. Jerusalem: The Academy of the Hebrew language, 1961. 195 p.

4. Ben-Hayyim Ze'ev. The Literary and Oral Tradition of Hebrew and Aramaic amongst the Samaritans, Vol. III/2: The recitation of Prayers and Hymns / [in Hebrew] קול. רינה ותפילה. Jerusalem: The Academy of the Hebrew language, 1967. 395 p.

5. Ben-Hayyim Ze'ev. The Literary and Oral Tradition of Hebrew and Aramaic amongst the Samaritans, Vol. IV: The Words of the Pentateuch / [in Hebrew] מלי תורה. Jerusalem: The Academy of the Hebrew language, 1977. 557 p.

6. Ben-Hayyim Ze'ev. The Literary and Oral Tradition of Hebrew and Aramaic amongst the Samaritans, Vol. V: The Language of the Pentateuch / [in Hebrew] לשון תורה. Jerusalem: The Academy of the Hebrew language, 1977. 402 p.

7. Ben-Hayyim Ze'ev. Tibåt Mârqe. A Collection of Samaritan Midrashim / [in Hebrew] תיבת מרקה. Jerusalem: The Israel Academy of Sciences and Humanities, 1988. 411 p.